

UJ ÉLET

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Vásárhelyi-sugárút 2. szám.
Megjelenik minden vasárnap reggel.

SZÉPIRODALMI, TÁRSADALMI ÉS POLITIKAI
HETILAP.

Előfizetési ára:

Negyedévre	65 K.
Fél „	120 „
Egész „	220 „

TARTALOM: *Gagyhy Dénes:* Uj Élet, novella; *Csanády György:* versek; dr. *Jancsó Benedek:* Erdély megszállása; *Csanády Gy.:* Temetőváros üzenete; *Transilvánus:* Erdélyi reneszansz (irodalom); *Asztalos Miklós:* versek; *Szőke Sándor:* Farsang Babylonban; Főiskolai rovat: rovatvezető dr. *Szandtner Pál:* *Asztalos Miklós:* A vonat, novella; A magyar ifjuság szózata a nemzetgyűléshez, budapesti tudósítónktól: *Vitézi Szék,* rovat; *Cserzy Mihály:* Az öreg Szeged, (folytatás); Közgazdaság, rovatvezető: dr. *Zakariás János v. orszgy.* képviselő; stb.

OLVASÓINKHOZ!

Kevés szóval inkább propaganda szempontból néhány vonal a programmunkból: A magyarság ma két fronton harcol. Egyik a zsidóság elleni, másik az irredentáé.

Az első főként gazdasági és erkölcsi. A zsidó gazdasági fölény, mely országunk sorsát meghatározza és uralkodik fölöttünk, egyetlen módon, a verseny, a konkurencia fegyvereivel küzdhető le. Mulasztásaink, multunk, uralkodó fajta-nivoltunk idegenné torzította a kereskedelem, „üzlet“ zsidópéldázta munkáját, készségeink e pályára nem születtek és nem fejlődtek ki. Nincsenek. Mi a teendő? — Ráhatással, neveléssel teremteni kell. És rá kell ébreszteni a fajtát, hogy erre végső szükség van. S talán ez a legfontosabb. A Szükség majd elvégzi a többit. Rá kell ébreszteni! — Az esz-
köz a *kulturális* felemelés.

A zsidóság nem mint zsidó vallásu néprész különböztetendő meg. Az ötezer éves öntudatos, faji mult minden fajkikristályosító erejét magában hordozó arisztokrata nép *veszedelmes ellensége* minden államalkotó, uralkodó nemzetnek. Erkölcsében egyrészt létért küzdő, végső, cél-szentesítette eszközök, másrészt néhány ezerévvvel előbbre jutott, tehát arisztokratikus állapot az összetevők. A zsidó erkölcs mint eszköz ellenünk irányul, mint állapot — maguk közt üdvös, erő, teljes közösség — méreg, halálos, kisikló talaj a fiatal keresztény erkölcs számára. Számunkra. — Ellene felvértetni magunkat a veszedelmet. mérget felismerő *kultura* segít.

Második frontunk az irredenta. — Külső körülményeink, gazdasági helyzetünk kicsavarja kezünkből a szuronyos puskát. A magában is, gazdaságilag is erőt, fegyvert jelentő *kultura* az egyetlen harcieszközünk.

Tehát kulturát! Ez a programmunk, székely akarásunk.

A nagy magyar Alföld rabságos, erőszakosan elhanyagolt magyarságának szívéhez és eszéhez akarunk eljutni.

Tudjuk, erőink nem elégségesek, — kevesen vagyunk, töredék, küzködő menekült ifjuság — de számítunk rá, hogy alföldi testvéreink, — írók és művészek — mellénk fognak állni, s ez legelső célunk is.

Anyagi alapunk, talán mondanunk sem kell, nincsen. Előfizetések, megértő támogatás kell megadják a módot, hogy utunkon tovább haladhassunk. Munkánkba beálló munkatársainknak nem csak teret, anyagi föltételeket, megélhetést is kell biztosítanunk az érvényesülésre, fejlődésre. — A *munkára.*

Elindultunk. Fiatalok, erősek, edzettek. A világháboru s forradalmak mindent tudó ifjusága. — S hisszük, hogy nincs vissza, mert nem lehet.

Felelős szerkesztő.

Uj Élet.

(Novella.)

Deéghné szobalánya bevitte asszonyának a postát. Divatlapok, szépirodalmi folyóiratok, elegáns metszésű, illatos levelek heverték az ezüst tálcán. A szép özvegy unottan dobta félre egyiket a másik után. De nini! egy közönséges fehér boríték . . . Rajta az írás oly ismerős, kedves . . . Gyorsan töri fel, takarójához hasonló, egyszerű, negyedrért hajtott papiros hull ki belőle.

A szép asszony kezében reszket a levél, amint olvassa:

„Nagyságos Asszonyom! Ön oly előkelő, hogy nincs bátorságom többé ajkamra venni azt a bizalmas megszólítást, melyet hajdan — talán nem is olyan rég — megengedett nekem, sőt megkívánt tőlem cserébe. Ez az idő elmúlt: magával vitte életem jobbik részét; eltemette örömeimet, vágyaimat, szétlépte terveim, céljaim délibábját; magával vitt mindent, a mi egy férfi előtt értékes, a mi drága.

Bizonyára csodálkozni fog, hogy e sorok nem megfelelő és szalonképes öltözetben jutnak önhöz, de első bizonyítéka annak, hogy nem úgy van most, mint volt régen . . . Talán el is hallgattam volna örökre, talán el is tüntem volna a semmisségbe zajtalanul, némán: — ha oly sürgetőleg nem kívánja, hogy hírt adjak magamról, hogy elmondjak mindent, a mi velem történik.

Nem vagyok többé ur! — ez a történetem. Angol szövetű ruha helyett durva, brassói posztóból készült kabát van rajtam; lakkcipő helyett bagaria csizmában járok, mely igen alkalmas a sárban-vizben való pocskolásra; többé nem amerikai dogg kísér, hanem sovány vadászkutyá szímatol utánam; a báltermek parkettjét elhagytam és az ugart járom, hogy béreseimmel együtt turjam a töretlen földet, a mely majdan fáradságunk jutalmául ringó kalászt terem, ha el nem veri a jég.

Lakásom nem a nagyvárosi fényes paloták közt van, hanem a kicsi falu végén, nagy kert és virágos udvar közepén, az ősi házban.

Kérdezi, ugy-e, hogy nem öl-e meg az unalom? Mert így egyedül, távol a világtól, mégis borzasztó lehet! Ej, dehogyan az! Csak meg kell szokni. Látja, én eddig a palacsintát és a birkahúst meg nem ettem volna a világért s tán ha rákényszerítenek, halálra betegszem tőle; — de most, ha ázottan, fázottan, sárosan hazakerülök, olyan étvágygyal fogyasztom el, hogy akárki megirigyelhetné.

Meg aztán nem is vagyok én olyan nagyon elhagyatva. Ott az öreg tiszteletes ur, kivel a világpolitikáról beszélgetve, az estéket nagyon kellemesen töltjük. Igaz, hogy csak kilenc óráig, mert akkor lefekszem, mivel falusi embernek korán kell kelnie különben itt is, ott is lopják és lustálkodnak a napszamosok, ha a gazda maga nincs közöttük.

Az uri passziók közül is megmaradt kettő: a ló és a puská. Van vagy tizenöt darab lovam, de egyik vadabb a másiknál. Legkedvesebb multságom ezeknek az idomítása. Hol nyereg alá fogom, hol meg kocsni elé s elnyargalok egy-egy késő őszi, ködös napon órák hosszat a sima hegyi úton. Tartom a gyepelőt vagy a kantárt, szemeim rászégeződnek a prüszkölő állatokra, de gondolataim messze, messze túl kalandoznak a határon . . . Felbukkan a távolban egy mosolygó női arc, rámi villámlik két ragyogó szem . . . Aztán sarkantyut kap a tüzes paripa; repül, mint a szélvész, patkója messze cseng a köveken.

Elmúlt már esztendeje, hogy ilyen módon élek. Azóta nem jártam ki a faluból, még csak a szomszédságba sem. Elkerülöm régi ismerőseimet, mert el akarom feledni őket, még önt is; s azt akarom, hogy ők is elfeledjenek, még ön is!

Nagyságos asszonyom, tudom, sokat ad arra, hogy mily társaságban jelenjen meg és kik legyenek ön körül. Én ezekből a körökből kiszakadtam örökre; a gavallér tempók és kalandok, a finom, uri multságok már csak mint visszhang csendülnek meg olykor füleimben; ez a körülmény tehát lehetetlenné teszi, hogy én valaha is önnek közelébe jussak. Ez jól van így, én akarom így, bár nincs lelkemben semmiféle neheztelés ön iránt. Uj életet kezdtem, s most engedje meg, ezért hálás vagyok Önnek, — új életet élek. — Végezetül (ha ugyan végére jutott és félig olvasva el nem dobta), engedje meg arra kérnem, hogy végkép még se feledjen el . . .

Kezeit csókolja

Décsey Andor.

Deéghné szívére szoritotta a levelet.

— Hát mégis irt, nem hiába kértem . . . Csak egy sort, csak egy betűt akartam tőle látni, ha már maga elment. Lám, még sem igaz, hogy csak játszott volna velem, hanem igazán szeretett. Hiszen írja, mondja, sőt arra kér, hogy ne feledjem el. Feledni? Dehogyan feledem! Feláldozok érte mindent, szakítok eddigi szokásaimmal, életmódommal, társaságommal, melyet úgy is csak jelenléte tett kellemessé. Kárpótol ő mindenért.

Szinte belesápadt a boldogságba és nagy elhatározásba.

Becsöngette a szobalányt.

— Katicka, ma nem leszek itthon senkinek. Holnap a reggeli vonattal elutazom.

*

Décsey és cselédei éppen a lovakkal bajlódtak, midőn lelkendezve szaladt a kerten át Zsuzsi néné, a vén gazdasszony. Kézzelel-lábal integetett gazdája felé, de bizony az nem mozdulhat, mert éppen egyik ficánkoló lovat édesgeti s hátra sem tekint addig, míg a kender szerszámot fejére nem keríti. Pedig érdemes lett volna, mert a jelenlevők száma megszorodott egygyel, kit midőn a béresbíró meglátott: lekapta fejéről a sapkát, utána a többiek s olyan alázattal álltak előtte, mintha urnőjük lett volna.

— Pista, gyere, vezesd elé, — kiáltott Décsey egyik legény felé.

Aztán megfordult, de elhalt benne a szó.

— Andor, édes Andor!

És a nagyvilági hölgy, aki cselédje előtt, még csak el sem mosolygott: most, a sok szájtató béreslegény szeme látára, tartózkodás nélkül dobta szerelmes szívét félparasztta vedlett, régi kedvese mellére s boldog szemérmességgel vont le fejét piruló arcához.

— Eljöttem, Andor, s ha maga sem bánja, itt maradok. Sokkal jobban szeretem magát, mint a régi kört, melyben éltem s örömmel hagyom ott, ha kívánja . . .

Décsey nem felelt, csak erősen magához ölelte az asszonyt . . .

Gagyhy Dénes.

Hiszek egy Istenben,

Hiszek egy Hazában,

Hiszek egy isteni örök Igazságban,

Hiszek Magyarország feltámadásában.

Amen.

Csanády-versek.

UTATLAN ÚTON.

Engem már minden állomáson
Vár egy előre rendelt forspont.
Nekem már minden érkezéskor
Elbucsúztatók integetnek.

Valakik hiába szeretnek.
Valakik bár ha gyűlölnének,
Nem érnek el, akik elűznek
S tovább kell mennem minden tájról.

Nem érek rá. Valahol távol
Várnak nagy déli látomások,
Utközi csók, olcsó pálinka
Elég addig a vágyaimnak.

A vén batár döcögve ringat
Hírek, hamvak, nők, álmok, fények
Két keskeny ablakon keresztül
Eltűnnek percnyi villanásban.

De jaj ha egyszer odaérek.

KÉT ASSZONY.

Nekem anyám volt mind a két asszony,
Mind a két asszony. *Flanham*

Vágy és fogamzás volt az egyik
Szin, hir, vihar és eredendő vétek.
Engem nem ismert, csak sejtett,
titkolt, üzött és nyomorított,
Tőlem csak félt,
(Örökké fiatal volt, örökké szép volt)
Ha hóhulláskor néha jönni érzett.

Lemondás, meddőség volt a másik.
Tenger csöndesség, ködös hétközi napok,
Lelkében egyre szoptatott, becézett,
temetett és feláldozott
Csak szeretett.

Két asszony volt az anyja annak
Aki én vagyok.

A DUNA TÁJON.

Nehéz ködök gyűlnek a Duna tájon,
Alig egy tüzfény izzik át az éjen
Annál is, mégis, kevesen is fázunk,
Vajjon a mit várunk, merről jö.

Nagy álmú ősz ül még a parti fákon
Egy ágtörés ha átreszket a csenden
Amennyi gondunk újból mind felrebben
S levelenként hull egy-egy holt reménytünk.

Jöhetnek hírek, évek, reggelek
A köd csak hull napfénytelen tovább
A Duna zúg, árad, hab habra kél
Nem tisztúl, egyre vér foly, egyre vér.

Erdély megszállása 1918-ban.

Abban a percben, amelyikben a keleti és délkeleti Kárpátok szorosain a román kir. hadsereg első, hiányosan felszerelt, gyenge csapatai Erdélybe betették a lábukat, Erdélyben az állapotok gyökeresen felfordultak. Zűrzavar, fejvesztettség lépett fel az egész vonalon. A kolozsvári Magyar Nemzeti Tanács nem volt ura többé a helyzetnek. Különben is egyik veleszületett gyengesége volt, hogy benné Vincze Sándor vezetése alatt a szociáldemokraták tulsúlyban voltak és ugyanazoktól a szempontoktól vezették magukat, mint budapesti elvtársaik. A haza állapotával nem sokat törődtek, csak azzal, hogy a város és az Erdély felett való politikai hatalmat saját egyéni érdekeik javára, habár csak ideig-óráig is, a kezükbe vehessék, noha Kolozsvár külvárosain kívül, vidéken semmi hatásuk és semmi összeköttetésük nem volt.

A Károlyi-kormány, hogy véget vessen a fejtelenségnek, Erdély egész területére kormánybiztosságot szervezett, élére állítván e szervezetnek, mint főkormánybiztost, Apáthy István egyetemi tanárt. Apáthy Istvánnak az lett volna a feladata, hogy a belgrádi fegyverszüneti szerződés határozmányaira támaszkodva, a megszálló román csapatok főparancsnokságával érintkezzen és odahasson, hogy a megszálló román hadsereg ezeket a határozmányokat a magyarság kárára meg ne sértse.

E választás nem volt szerencsés és pedig nem azért, mintha Apáthynak akár hazafisága, akár jóakarata kétségbe vonható lett volna. E két tulajdonságához semmi kétség sem férközhetik, hiszen mindkettő valóban felette áll minden bírálatnak. De Apáthyt megtenni főkormánybiztossá, akinek feladata a hatalomra jutott románsággal a magyar érdekek védelmében való tárgyalás és alkudozás volt, csakis az erdélyi viszonyok és Apáthy személyes körülményeinek nem ismerése alapján volt lehetséges. Köztudomású volt ugyanis, hogy Apáthy neve valóságos vörös posztó volt a románok szemében, hiszen ugy volt ismeretes előtük, mint a kolozsvári egyetem legsovénbb tanára. Azonkívül, mint a tudomány és az elmélet emberének, hiányzott közigazgatási képzettsége és gyakorlata s ennél fogva még békés és rendezett viszonyok között sem lett volna alkalmas, hogy egy ilyen nagyszabású és komplikált adminisztratív szervezetet vezessen. Helyzetét még súlyosabbá tették azzal, hogy helyettesül mellé adták Vincze Sándort, ezt a közönséges szélhámós szociáldemokrata agitátort. Apáthy tragédiájának gyökere ebből a szerencsétlen helyzetből hajtott ki és így meg nem érdemelt későbbi súlyos szenvedéseikért azok felelősek, akik az ő hazafias buzgóságát és kötelességérzetét oly feladat elé állították, amelyet egyáltalán nem teljesíthetett.

November közepe táján, a cseh betörés alkalmával szerzett szomorú tapasztalatokból látta a Károlyi-kormány, hogy minő gyászos eredménye volt Linder hadügyminiszter pacifista álláspontjának, amelynek értelmében nem akart több katonát látni, nemcsak behívta az őt első korosztályt, hanem naponként harminc koronával fizetendő nemzetőrség szervezését is elrendelte. Kormánybiztosul a nemzetőrség szervezési munkálataihoz Fényes Lászlót nevezte ki. A Székelyföldön nem kellett nagyon buzdítani az őt első korosz-

tálybelieket, hogy katonai szolgálatra jelentkezzenek. A román megszálló sereg elől a leszerelt székely katonák tömegesen menekültek a meg nem szállott területekre és ott azonnal jelentkeztek is a még fennálló katonai hatóságoknál.

Számuk e székely katonáknak a Maros-vonalon innen napról-napra növekedett. Elkeseredéssel látták, hogy szülőföldjüket, ezt a tiszta magyar vidéket, miként szállják meg a számbelileg is gyöngye és rosszul felfegyverzett romániai csapatok.

Fényes Lászlót a kormány Erdélybe küldötte, hogy ott a különböző katonai csapatok között némi rendet csináljon és egységet teremtsen. A székely csapatok száma körülbelül két-három ezerre rughatott. Nem voltak tulajdonképpen egyetlen katonai egységbe sem beosztva, sőt maguk között egységesen szervezve sem. Csak később, december első felében sikerült Berde őrnagynak, Vén Zoltán főhadnagynak és Mester zászlósnak Kolozsvárt nagyobb részüket taktikai egységbe csoportosítani. Fegyverzetükről, ruházatukról és zsoldjukról senki sem gondoskodott. Fényes László ahelyett, hogy a legszükségesebbekről gondoskodott volna, inkább arra igyekezett, hogy a székely csapatok önállósága megszűnjék és vagy a nemzetőrség, vagy a fennálló honvédezek köteleibe osztassanak be. E törekvését a székely csapatok tisztjei a legnagyobb bizalmatlansággal nézték, sőt azon szorosabb kapcsolatnál és együttműködésnél fogva, amelyben az erdélyi főkormánybiztosságnak Vincze Sándor vezérlete alatt álló szocialista csoportjával állott, egyenesen gyanusnak és megbízhatatlannak is tartották. Nagy részök Erdély elvesztéséért, vagyis, mint ők mondják, Erdély elárulásáért ma is őt teszi felelőssé.

December 1-én érte el a román királyi hadsereg a belgrádi fegyverszüneti szerződésben demarkációs vonalak megállapított Maros folyót és Mosoiu tábornok bevonult Marosvásárhelyre s proklamációjában büszkén hirdette, hogy a románságról a rabság bilincse örökre lehullt.

1918. december 16-án az entente hatalmak katonai missziójának főnöke, Vix francia alezredes arról értesítette a magyar fegyverszüneti bizottságot, hogy Berthelot francia tábornok budapesti képviselője a következőket hozta tudomására.

Beresteau román kir. alezredes a nagyszebeni román főhadparancsnokság megbízottja vele Presan tábornoknak, a román hadsereg vezérkari főnökének a következő napiparancsát közölte: „Kolozsvár vidékéről és a Maros völgyéből mindennap újabb és újabb riasztó hírek érkeznek arról, hogy ott a román parasztságnak sem élete, sem vagyona nincs többé biztonságban. Ez új helyzettől készítve, a szövetségesek elhatározták, hogy átlépi a demarkációs vonalat és előnyomulnak egészen a szatmár-németi—nagykároly—nagyvárad—békéscsabai vonalig. A román csapatok elkerülendők minden hiábavaló vérontást, érintkezésbe léptek az ellenség parancsnokságával, hogy tudomásukra hozzák ez újabb rendelkezéseket“.

Vix arról is értesíti a magyar fegyverszüneti bizottságot, hogy erre vonatkozóan Henry tábornoktól, a magyarországi entente haderők parancsnokától semmi értesítést sem kapott, bár ő képviseli a tábornokot. Addig is, míg kapna, azonban kéri a kormányt,

hogy a hiábavaló vérontás elkerülése végett parancsolja meg a magyar csapatok parancsnokainak, hogy ne álljanak ellen a román csapatok mozdulatainak és semmi szín alatt se tüzeljenek rájuk. Hasonló parancs adatott ki a román csapatoknak is, hogyha meg nem támadtatnak, ne használjanak fegyvert.

Ugyanaznap a magyar kormányt az erdélyi magyar csapatok parancsnokai is értesítették a román kir. csapatok megkezdett előnyomulásáról. Másnap az entente missziók főnökéhez intézett iratában a legérelmesebben tiltakozott a román kir. hadsereg előnyomulása ellen, mivel az semmi egyéb, mint flagrns megsértése a belgrádi fegyverszüneti szerződésnek és a felelősséget ezért, bármilyenek is legyenek következményei, a román csapatokra hárítja.

December 18-án Vix Berthelotnak a táviratát közölte a magyar kormánnyal: „Hogy minden összeütközés elkerültessek a magyar és román csapatok között, felkérem: parancsolja meg a magyar csapatoknak Kolozsvár kiürítését. Ezt a várost, mint fontos stratégiai pontot, rendeletemre román csapatok fogják megszállani addig is, míg francia csapatokat küldhetnék oda“. E követeléssel szemben a magyar kormány a leghatározottabban kijelentette, hogy csapatait nem vonja ki e városból, mert ez a követelés homlokegyenest ellenkezik a november 13-iki belgrádi szerződéssel és ha esetleg összeütközés lenne a magyar és román csapatok között, minden felelősséget az entente csapatok azon parancsnokaira hárít, akik megkísérelték a magyar csapatok erőszakos módon való eltávolítását.

Hogy Kolozsvárt ilyen sürgősen miért akarták elfoglalni a román csapatok, kitűnik Erdélyi Jánosnak, a nagyszebeni román kormányzótanács budapesti megbízottjának december hó 21-én a Károlyi-kormányhoz intézett átiratának következő szavaiból: „Mosoin tábornok, az erdélyi megszálló csapatok egy részének parancsnoka sürgönyzi nekem: lépjen közbe a magyar kormánynál, hogy az a Kolozsvárra december 22-ére összehívott gyűlést tiltsa be. Ha a magyar kormány vonakodnék ezt teljesíteni, akkor én e gyűlést a Felekről, hova csapataim holnap reggel megérkeznek, ágyulövésekkel fogom üdvözölni“.

December 22-re az erdélyi magyarság nagy magyar nemzeti gyűlést hívott össze, hogy azon a legimpozánsabb módon tiltakozzék a gyulafehérvári román nemzeti gyűlés azon határozata ellen, amely kimondotta Erdélynek Romániával való egyesítését a magyarság minden megkérdése nélkül, holott Erdély sorsáról dönten, a magyarság tudta és beleegyezése nélkül nemcsak a legnagyobb igazságtalanság, hanem a legnagyobb képtelenség is. A magyarság ez impozánsnak ígérkező tiltakozó gyűlése nagyon kényelmetlen lett volna Nagyrománia politikusainak, azért siettek tehát mindenáron és minden eszközzel megakadályozni.

December 23-án Vix arról értesítette a magyar kormányt, hogy Berthelot nemcsak Kolozsvár kiürítését követeli, hanem a Kolozsvártól nyugatra eső területet is egészen a Máramarossziget—Nagybánya—Szatmár—Nagy-Károly—Nagyvárad és Arad között húzódó újabb demarkációs vonalig.

Miután a magyar kormány elmulasztotta megelőzően az erdélyi haderő szervezését, rendbeszedését és megerősítését s ennek következtében nem rendelkezett kellő nagyságu erővel, kénytelen volt Berthelot követeléseinek engedve, Kolozsvárt katonailag kiüríteni és a magyar csapatokat a fennebb megjelölt vonalra visszavonni.

Az entente hatalmak katonai missziói e kérdésben habozó, sőt tájékozatlanságot eláruló magatartást tanúsítottak. Nem értettük, mert annak okait nem ismerhettük. Ma már tudjuk, hogy a román kormány a belgrádi szerződésben megállapított demarkációs vonalat, miután az nem esett össze a megalakítandó Nagyrománia 1916-iki szerződés biztosította nyugati határvonalával, magára sérelmesnek tartotta és azt kérte az entente hatalmaktól, hogy engedje meg ez egész területnek megszállását. Az entente hatalmak ez engedélye azonban nem volt Románia birtokában még akkor sem, mikor a román hadsereg a Maros folyót átlépte, hanem csak később eszközölte ki részletekben és akkor sem véglegesen.

Ily előzmények után vonult be 1918. december 24-én reggel Gherescu tábornok parancsnoksága alatt Kolozsvárra a román haderő zöme, mintegy 4—5000 hiányosan felfegyverzett és rosszul felszerelt ember.

Kolozsvár megszállása után a magyarországi politikusok hibájából az egész történeti Erdély a román haderő birtokába jutott.

Ilyen előzmények után s ilyen körülmények között kezdette meg a nagyszebeni román kormányzótanács a román kir. hadsereg leghatásosabb támogatása mellett a régi Erdély egész területén az impérium átvételét és az egész közigazgatás átszervezését.

Dr. Jancsó Benedek.

Temetőváros üzenete.

Mint egy hajó, ringat a vonat. Gyárkémény-minaretek, külváros-bástyafokok délibabosodnak fel a téli ködben, az utak lassanként várossá futnak össze: a legrégeb, a legmagyarabb sátoralja-hely érkezik élém: Szeged.

Már épen elérném. S mint egy előre kuszó őrsz a derékhadnak, egyszerre támad ki a ködhalmok mögül váratlanul és kivédhetetlenül: a temető. Körülkeríti a vonatot. Nincs menekvés. Már mindenünnen — fegyverletevő percre — bukkannak fel hegyes kópja fák, fekete, fölényes, félvállra vetett, néma kereszték. Nem is védekezem, nem tudnám ugyse megmagyarázni: milyen váratlanul-véletlenül, mást keresni jövén estem a kezükre. Szemem, mely az elébb még száz alkalom közül próbált kivergődni egy róka-utra, immár megadással rajtuk mered: Vége. Vihettek.

A sírok lakói, sok, mindenféle fajta harcok obszitosai, felkapaszkodnak a megállított vonatra. Van közöttük, akit még csak tegnap soroztak, van aki immár századéve szolgál. Némelyiken sárga kuruc csizma, másokon nagyháborus acélsisak, vagy ünnepi fekete szűr. Végig kutatják a kocsikat, kinyitnak minden utazó szívet, belenéznek, kitapogatják, egy-egy kamrát kimarkolnak belőle, nem tudok elrejtőzni a mindentlátásuk elől. Van akin végignéznek s mennek odébb: ez az ember csak idevaló, csak visszaérkező, jól ismert szomszéd, tudják mennyit nyom, hány marhája van, sor alá mikor kerül. Valakinél tilalmas csempész portékát találnak: rágalmat, kétséget, megalkuvást, lemondást, rossz indulatot hozott kiárulni magában talán. Elveszik tőle, egy nagy halomba gyűjtik össze az árok szélén.

Most rajtam a sor. Egy régi-régi süppedt sírnak immár közönyös katonája a szemembe néz. Valamilyik ősmennek tükkörcarca, messzi dédapám. Jól ismert mozdulattal, amiről tudjuk, hogy mindnyájunknak fájdalmas, de senkitől el nem kerülhető, mellembe

nyul és kiveszi a szívemet. Nézi, nézi. Lassan számolom: mit is hozhattam benne: A székelységem vak és világító hite. Forgatja, latolgatja, méri, visszateszi. A gyűlölet, amellyel a fajtám ellenségeit gyűlölöm. Nincs kifogása, visszalöki. A mérhetetlen vágy tisztább, valóságosabb, jobb élet után. Vállat von, ez is mehet. Elékerül a küzdelmekben, elhullott álmokban megtermékenyedt akarásom az igazságomért játszott sok komédiám, a szenvedésben, fogságban, megaláztatásban szerzett szeretetemet, ő számot egyikről se kér. Valahová egészen mélyre nyul még. S a felszínes, kicsi, emberi sajátok alól kihuzza kérges markában a gyűlöletet, mellyel a fajtámat, a magyart szeretem.

Neki erre sincs szava. De int s én nagy ürességgel a szívem helyén megyek utána.

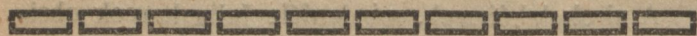
A vonat lassan eltűnik a többiekkel. A portyázó csapat nagy gödröt ás s minden elkobzott portéka mélyen elmerül a föld alá.

Elődöm indul, követem, megyünk. Át a temetőn. Valamelyik friss, tegnapi siron elmúlt ifjuság kis kék koszu szalagát lengeti a szél. Halmokon, mélyeken baktatunk át. A hó, miként az emlékezés, egyenget el és foglal össze mindeneket. A hallgató embereklakta előváros végnélküli való változhatatlanságában, örök csöndjében, megbékélttségében csak egyféle emberek laknak: magyarok. Viszály, pártoskodás, lázadás, árulás, per, góg, közöny közöttük réges-rég összeomlott. Egyenlő hatláb mélyek a sirok, egyformán némák a hamvak. Ó bár, bár minden magyar városba csak temetőn keresztül lehetne bejutni, s minden várostól temető bucsuztatná el az elutazót. Bár minden magyar várost úgy őriznének, úgy ostromoznának, úgy nyögöznének, úgy fojtogatnának, mint ezt a várost ez a temető. Pár fordulónak egyszer egymásra a sirok, szállnának perbe, harcba, viszályba egymással a holt magyarok, hogy indulhatnának egymás kezét keresni, egymást segíteni, egymást szeretni az élők.

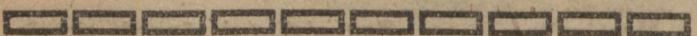
Aztán elfogynak a fejfák egymás mellől. Az ut, amelvire már lépni fogok, a Városba vezet. Ősapám megáll s nyitott tenyerén visszanyújtja a szívemet. Veszem. A gyűlölet eltűnt belőle. Helyébe, mélységes szomorúság közé a halott város odaültette az élő városnak küldendő üzenetet; feltámadunk.

Megyek. Viszem a küldetést öregapám, kiedet áldja Isten. De mit gondol, akiknek megmutatom a szívemet: ez üzenetet megértik-e?

Csanády György.

Csanády verseskötete. Nem régen jelent meg második kiadása *Csanády György „Évek“* című verses kötetének, melynek első kiadása rövid három hét alatt elfogyott, ami a mai súlyos könyvviszonyok mellett szokatlan jelenség. A gondos csinnel kiállított kellemes nyomású és külsejű kötet megrendelhető kiadóhivatalunk útján. A verskötet ára ötven korona. A könyv Kolozsvári N. kiadásában Budapesten jelent meg.

Csonka Magyarország nem ország
Egész Magyarország menyország!

IRODALOM

Erdélyi reneszánsz.

— Abban a lázas munkában, melyben a továbbfejlődési törekvések állandó izgalomban tartják az írókat, ma nagyon ritkán volna, vagy egyáltalában nincsen ráérő időnk nekünk, erdélyieknek, hogy nyugodt visszaemlékezéssel elmélkedhetnénk afölött, amit mostanáig átéltünk s amit jól-rosszul elvégeztünk. Pedig három esztendő alatt sok mindent éltünk át. S hogy ma Szalontától Kézdivásárhelyig és Nagybányától Lugosig izgatottan forr, érvényesülést keres a megpendült munkakedv, hogy idáig eljutottunk, annak hosszú története van.

A fárasztó munkalázból elfeledtük már azokat a napokat, amelyeken azon töprengtünk, hogy talán meg lehetne kísérelni a *vezércikk írást*. Napokig törtük a fejünket: miről lehetne véleményünket tompán és halványan elmondani? S ha a helyén üres fehér folt maradna a lap élén, a hadbírótság mégis milyen eljárást indíthat majd ellenünk? Mert lehetett-e olyan eseménye a nagyvilágnak, vagy a kis Erdélynek, amiről a magunk véleménye ne eshetett volna kifogás alá? — Az első vezércikket igen-igen megnézte, sokszorosán elolvasta a cenzor, míg másnap mégis csak belekerült a lapba. — A jég meg volt törve, ezután már napról-napra erősödött a hang s néhány hónap múlva majd minden újságnál vezércikket írtak.

Az első vezércikk megjelenése az 1919. esztendő utolsó hetére esik. Nyomban utána az irodalmi és kulturális egyesületek felélesztésével próbálkoztunk meg. Sajnos, nem ment — sok okból. S ezek között nem utolsó, hogy az ilyen régi egyesületek a háború előtti idők óta fel nem frissítették s külső okok nélkül is életképtelenné váltak. Ekkor az újságtárca helyén ugyanazt a kísérletet tettük a szépirodalmi írásokkal, mint előbb a vezércikkkel. Aki látta, hogy milyen gyakran kelthettek oly egyszerű kifejezések is, mint „az idő kiderül“, „rossz napok járnak“, vagy egész egyszerű szavak, mint: „vágy“, „remény“, „élkeseredés“, az mérheti egész nagyságában a sikert, mely ezen kockázatos vállalkozásunkat koronázta.

Az 1920-as esztendő tavasza óta Erdély belső területén enyhült a cenzura, hozzászókkott a rendes újsághanghoz és nem kereste már a versekben, novellákban a veszedelmes képletet. Megindulhattak s meg is indultak a szépirodalmi lapok, folyóiratok. Marosvásárhelyen az *Osváth Kálmán* alapította *Zord Idő* volt az első súlyosabb folyóirat, amely a *Berde Mária*, *Molter Károly* és *Antalfy Endre* közreműködésével jelentős értékeket is termelt. Első időkben Temesváron is indult egy rövid életű folyóirat, Kolozsváron pedig egy hetilap, mely azonban, sajnos, fiatalos irodalmi ambícióval és jellemzően vidéki magvatlan száraz elmélkedéseivel vált unalmassá. Első nagyobb folyóiratként lépett ki a kolozsvári *Napkelet*, mely kritikájával csakhamar irodalmi fórumná lett. Van fenntartó közönsége és van igen nagy írói gárdája is. Nyomában alakult Kolozsváron a második nagyobb folyóirat, a *Pásztortűz*, amely tartalmában, népszerűsége törekszik. Kimagasló legfőbb ereje *Reményik Sándor*, kinek költeményeit nagy szeretettel olvassa az erdélyi közönség.

Vannak képes hetilapok inkább a vidék és a nép számára: egyik a *Vasárnap*, *Benedek Elek* és *Kós Károly* szerkesztésében, másik *Naláczy István* lapja, a *Magyar Nép*. Nivóra törekszik a „*Hirnök*“ is, mely

Trefán Leonárd szerkesztésében jelenik meg. Mind e lapok és folyóiratok külön írói gárdára támaszkodnak, s elégséges anyagot tudnak termelni a maguk számára. Összegezve megállapítható, hogy az utolsó két évben lendületes és önálló irodalmi élet alakult ki Erdélyben.

A könyvpiacra az első könyveket a millenista szekta hívei adták ki. Nagy vallásos irataikat igen szép magyarnyelvű kiadásokban terjesztik. *Russet*-féle angol könyvek ezek, de írőkkel fordíttatták és igen nagy összegeket áldoztak kiadásukra. Ha kevés is és nem is a legerősebb írói tehetségek reprezentáns írásai jelentek meg eddig könyv alakban, az erdélyi piac szempontjából örvendetes megindulás ezen a téren is megtörtént. Így a könyvkiadói vállalkozás — megfelelő nagy tőkével — máris komoly üzletnek bizonyult.

A tudomány szakírói, sajnos, legnagyobbbrészt elmentek, mindössze néhány orvosprofesszor maradt itt, akik még Pesten és Németországban adják közre nagyobb dolgozataikat. Van azonban orvosi magyar szaklapunk, amelynek igen fiatal és igen kiváló szerkesztőjét, *Benedek Lászlót*, most hívták meg a debreceni egyetem ideggyógyászati klinikájára. A lapot továbbra *Filep Gyula* belgyógyász tanár fogja szerkeszteni.

Az írói gárdákban határozott nagy tehetségek vetődtek fel, akiknek a kifejlődésére az erdélyi könyvpiac, a folyóiratok és komolyabb napilapok megfelelő érvényesülési teret nyújtanak.

Igen sok kiadatlan novellája került felszínre a tizenkét évvel ezelőtt elhalt *Petelei Istvánnak*, kinek írásművészete most teremt iskolát, miután annak idején csak mellőzésben részesítették a pesti irodalmi klikkek. Egészen új utakat vág magának gyémántkemény tollával *Nyirő József*, aki ragyogó momentumokat hoz fel a székely életből s aki eredeti talentumával a kivételes nagyság felé halad. Igen jó mestere a novellairásnak *Nagy Dániel*, kinek egyetlen hibája, hogy túl sokat termel s néha mélyebb érték nélkül valót is. *Tabéry Géza* sulvos írásait a pesti közönség is ismeri. *Pálffy Gyula* írói tehetsége Nagyváradról nőtt ki, de az egész Erdély számára. A legerősebb novellairóink között kell felemlítenem *Ligeti Ernő*, *Kós Károly*, *Szentimrei Kovács Jenő*, *Gally Domokos* és *Makkai Sándor* neveit is.

Bár a novellairásban súlyosabb értékekkel dicsekedhetünk, versköltőink között is akad néhány kiváló. *Reményik Sándor* pl. eléggé ismerik a budapesti irodalmi körök is. Utána a sorban *Berde Mária* következik, majd *Szabolcska Mihály*, kinek új verskötete most jelent meg. *Áprily Lajos* igen komoly, nagy tehetség. *Szentimrei Kovács Jenő*, *Szigeti Ernő*, *Kádár Imre*, *Bartalis János* mind jó nevek s ide lehetne talán még sorozni *Tompa Lászlót* is. De rendkívül fontos név a *Szombathy Szabó Istváné*, aki kálvinista pap Krassószörényben s aki az új magyar lírában meg fogja találni méltó helyét.

Igen hosszú névsorát lehetne felsorolni azoknak, akik hozzájárulnak az erdélyi irodalom kialakulásához s az írásukból élnek ma meg Erdélyben. Vannak néplapok és van ifjúsági irodalom is. Mesés könyvek is jelentek meg. A tehetségesek felvetődtek és a munkakedv szárnyakra kapott. Teljesen komoly és megfelelő szímmal mértékelt kritikára volna most még rendkívül nagy szükség. Ez hiányzik még. Fővébéként az erdélyi irodalmi fellendülés eredményeiről sokat fog még hallani Magyarország.

Transilvanus.

SZINHÁZ, MŰVÉSZET

Egy-két szó . . .

Huszonegy fokos hideg volt az utcán, mikor kiléptem a színházból, de igazán nem tudom, hol fáztam jobban, bent a színházban, ahol fűtöttek, vagy kint, ahol fagyott.

Tudom, hogy a színház nem oka annak, hogy nem tud felmelegedni benne a néző, hisz a felmelegedés a közönségtől is kíván egy kis aktivitást. Ahoz, hogy egy színház művészi teljesítményt tudjon nyújtani, olyan közönségre van szüksége, amely érdeklődésével, anyagi támogatásával és mélyebb műveltségével támogatni akarja a színház törekvéseit. De viszont ahoz, hogy egy színháznak ilyen közönsége legyen, a színház nevelő munkája is szükséges. Olyan nevelő munka, amely előre látja a célját, eszközeit, amely nem kimél fáradságot és nem hátrál meg az első sikertelenségen.

Kolozsvár volt az a város, amely Magyarországon először hozta színre Csengeri professzor csodálatos szépségű Sophokles műfordításait. Megtehetette ezt Janovics Jenő dr., a kolozsvári Nemzeti Színház igazgatója, mert volt megértő, hozzánevelt közönsége, amely nem hagyta üresen a színházat, amikor „csak” Sophoklesről volt szó és nem *Zerkovitz Izidorról*. Am a kolozsvári színház sem kapta készen az ő — a budapestinél sokkal disztináltabb — közönségét. Az is kénytelen volt egykor sűrű egymásutánban műsorán tartani a „Betyár kendőjét” és a „Viola, az alföldi haramia” című népszínműveket, amíg szép lassan megtalálta a lassu átmenetet — ugyanazon közönségnek játszva — a rossz fordítású idegen és gvenge magyar darabokon át klasszikusainkig, az angol Schakespeareig s a görög szerzőkig és a klasszikus (Offenbach, Strausz, Planquette) operettekig az operáig, hisz 1912-ben már Wágnert is mutattott be.

A szegedi közönség nagyon hasonlít az alföldi földhöz, amiből mindent ki lehet termelni, ha jól megművelik. Tudjuk, hogy nehéz egy vidéki színháznak magasabb célokat tűzni ki maga elé, amikor a fővárosi színházak műsorát akarja látni a közönség, de éppen azt kell elérni egy színháznak, hogy munkáját ne a közönség izlése irányítsa, hanem a színház diktálja a közönségnek.

A szegedi újságokban megjelenő számos kritika ilyenformán nem a színházat bírálja, hanem a közönséget, amely saját magát akarja a színpadon látni és nem engedi magát elvezetni az igazi irodalom felé.

Tervszerűséget a direktiótól s több jóakaratot a közönségtől!

Ha majd a „Monna Vanna” kritikáját nem e lakonikus szavak fogják befejezni: „A színház csak fény telt meg”, hanem telt ház élvezi és érti át a színház nemes munkáját, akkor kritikánk is több jogosultsággal foglalkozhatik a színházzal s mi sem fogunk fájni a fűtött teremben.

Mihalik Kálmán.

Gy. Márkus Lilly hangversenye.

A Tisza-szálló nagytermében f. hó 9-én egybegyűlt közönség több várakozást fűzött a sokat ígérő műsorhoz, mint amennyit a művésznő zongorajátékával beváltani tudott. — A gazdag műsoron a következő számok szerepeltek:

Brahms-Paganini: Változatok, **Chopin:** As dur ballada, Ges dur Etude, Cis moll keringő, E moll Valse Brillante, továbbá **Debussy** Danse. **Liszt:** Liebestraum (As dur) és a IX. Rhapsodia, valamint két saját compositio: Gavotte ancienne és Libellenreigen.

A technikai nehézségekben bővelkedő **Brahms-Paganini:** Variációk felülmúlták a művésznő technikai képességeit, s a technikai nehézségekkel való kiütközés károsan befolyásolta a darab tempóját is.

Chopin: tragikus szépségű As dur balladájának előadásában sem találtuk meg a „fájdalom Istentől ihletett költőjének“ mélységesen szép gondolatait és magyszerű kitöréseit, valamint **Liszt:** Liebestraumjából is hiányzott a tökéletes átérzés, elmélyedés.

A **Chopin** keringők **Debussy** Danse, a saját szerzeményű Gavotte és a ráadásul játszott bájos kis Corelli kompozíciók előadásában némi kárpótlást kaptunk; néhol megcsendültek finomabb pianissimók, megcsillantak rejtettebb nuance-ok is.

Nem tudtuk megérteni a **Chopin:** Ballada és a **Liszt:** Liebestraum tempójában észlelt sietséget; vagy talán ezzel akarta a művésznő behozni azt az időbeli késedelmet, amellyel a **Paganini** előadásánál adós maradt?

Szeretnők a sikertelenséget a dispositio hiányának tulajdonítani, annál is inkább, mert volt alkalmunk már szerencsésebben sikerült hangversenyein is hallani **Márkus L.-t.**

A csaknem teljesen üres terem a megszokott, szomorú képét nyújtotta a közönség zene iránti közönyének.

K. G.

Mikes Irodalmi Társaság

első matinéja f. hó 12-én délelőtt tökéletes sikert aratott a **Belvárosi Mozgóban.** A terem zsufolásig megtöltő közönség művészi és tudományos értékek egész kincsházát találta meg az ünnepségen. — A műsor legelső számáért a Szeffe énekkarát illeti a dicséret, a „Magyar hiszekegy“-et lelkesen és kellő precizitással énekelte a még alig pár hete rendszeresen betanult chorus. Megnyitó beszédet **Menyhárt Gáspár** dr. rektor magnificus mondott, mint a társaság elnöke, legközelebbi programmul tüzte ki az erdélyi népköltészet, művészet, tudomány és Erdély természeti kincseinek ismertetését. **Biró László** Szeffe-tag **Csanády György** „**Mikes**“ című remekszép irredenta költeményét szavalta el mély átérzéssel és sok rutinnal.

Apáthy István egy. tanár előadó „**Mikes** Kelemen törökországi levelei és a mai magyar közélet nyelve“ címmel nagy tudású, igaz magyar, keresztény szellemtől áthatott előadásában rámutatott azokra a hűnökre és hibákra, melyeket nyelvünk rovására követünk el. Különösen a mai „magyar“ újságírók kártevése fölött tört pálcát.

Méltó befejezésül **K. Turay Emma** asszony énekelte néhány szép székelynótát tökéletes művészi élvezetet nyújtva. Zongorán **Mihalik Kálmán** Szeffe-tag kísérte, kit nemcsak mint perfekt kísérő művészt, hanem mint a második borongós kedvű szép székelynóta szerzőjét is megilleti az elismerés.

K. G.

A kis Grizett.

Telt ház mellett mutatta be a városi színház **Stolz** Robertnek Bécsben és Budapesten nagy sikert aratott operettjét, a **Kis Grizettet.** A darab meséje sablonos. **Colette** grófnőt esküvője előtt egy párisi mulatóhelyre viszik a társszerzők, hol a grófnő levétközvéen az előkelőség kötelekeit, belepillant kissé a „közönségesen“

mulatók éjszakájába. Természetes, hogy az inkognitóban mulató grófnőnek találkoznia kell a fess tengerészhadnaggal, akiben három felvonáson keresztül huzódó szerelemben megtalálja az igazi férfit. — **Stolz** színes muzsikája kissé szegényesen hangzott az orchesterből. A bécsiek kedvenc zeneszerzőjének a muzsikáját jellemzi, hogy apró zenei semmiségeket tud hangszerelésével színes köntösbe öltöztetni, s ha elvesziti témáinak csillogó pávatollait, szintelen szürke veréb lesz a díszesen ragyogó pávából. Ebben azonban nem hibáztathatjuk a színház zenekarát, a mely elvégre nem helyettesítheti mindég a hárfát egy zongorával, mint tette az Álarcosbál előadásain, a hárfa és főleg a hárfás a szegedi színház számára elérhetetlen messzeségben vannak. — A játék finomabb kidolgozása is hagyott hátra némi kívánnivalót, egészében azonban a közönség jól mulatott és a szereplőket sokszor hívta a lámpák elé. — A sikerben **Vég-helyi Iza**, **Máthé László** elsősorban, **Dalnoky Tessa**, **Latabár Rezső** mérsékeltbben osztoztak. — **Faludi** egy magyar dal betéjtével tette melegebbé a bécsi és „antant“ levegőjű hangulatot. A betét megzavarta ugyan kissé a finale egyöntetűségét, de jól esett az egzotikusan bizarr hangszerelés közben megpihenni egypár mélabus akkordon.

m. k.

A PIROS VIRÁGOK ...

S látod nem nyílnak a piros virágok
Immáron a hegyek alatt.

Pedig de szép lett vón tavasszal,
Mikor nyíltak piros virágok,
Dalolni a hegyek alatt.
De szép lett volna vignegetve
Mindent s mindenkit elfeledve
Szeretni a hegyek alatt.

Mikor nyíltak piros virágok
— Tündér csók gyújtotta pirosra
A lángban égő szirmokat —
Mi álltunk, álltunk, álltunk egyre,
S a napok — jaj — rajtunk nevelve
Surrantak az erdők alatt.

Egy-egy csókszirmot mind letépett,
— De sok piros virág kidltott
Hiába — és tova haladt.
Csak néztük, néztük egyre nézve,
Mint csoda váró néz az égbe,
S ők tűntek az erdők alatt.

Mi csak a kézt a kézbe fogtuk
És vártuk, hogy tépje a másék,
És a nap tépte s úgy szaladt,
Mig végre mind, mind, mind letépve,
Bárgyu félszűnkre rá sem nézve
Surrant már az erdők alatt.

Nem nyílnak már piros virágok,
Hiában tépnénk most immáron.
Számunkra csak láttuk marad,
Hiában most már akardunk,
Ezer kóro neveti vágyunk
S az ősz a tar erdők alatt.

Látod, nem nyílnak — jaj — piros virágok
Immáron az erdők alatt ...

Asztalos Miklós.

Dani bá hezszólásai.

Ejnye, hogy a nehéz bánat kuporodjék reja annak az Antáninak a mejje kalánjára. Aszongyák, hogy esment esze akar jöni. Igaz, hogyhát nekem nem igen vóna belészólásom az ők dolgikba, de istálom aláson, hogy ha ők beléütik az orrikat a mijénkébe, akkor eszje, én es belészólhatok az övékébe. Mán pediglén istálom, eddigelé — amióta ezek a henger oláhok bémárkolták az ország becsülettjét, — furtonosan ugy esett a dolog, hogy amikor a nagy antánt essze csafarodott konferenciára, akkor a kötél es esszébb csafarodott a mü nyakunk körül. Most a gyülesiket Genuába tarcsák. Vajon métt nem tarcsák mán a Gyhennába? Abba legalább a küsőbbik antánt es beléferne.

*

Aszongyák, hogy a franciák országgyülesége megszavazott egy néhány ezer pengő forintot azoknak a magyar diákoknak, akik Páris várossába akarják az eszmélettyiket kifejeleszteni. Hát ha megszavalták, jól tették. Legalább egy cseppett belékerekednek a jómódba a deák legénkék.

Csakhogy hát ugy van véle az ember istálom, hogy ha innét nézzük a dolognak a tárgyilagosságát, innét fehérnek láccik, de másfelőlről nézvést feketének. Met istálom alásan, ha csak innét csafaritsuk Páris felé a tekintetünket, olyan fehérnek láccik, mint éppen az édeslé. Hogyha pediglén onnét nézzük Trianon várossát, akkor minnyát oda csafarodik az eszmélettye az embernek, hogy ha velünk nem szavaltattak vóna meg előbb egy néhány billiomot, vajon ökemiék megszavalták vóna-e a néhány ezeret? Nem biz ők istálom.

*

A suj tudja, hogy s hogy nem, elejibe kerekedett a tekintetemnek egy igen-igen kacafántos báli cédola, amijiknek olyanformálag eszközlődik az akusztikája, hogy aszongya A Szegedi F. J. Tudomány-egyetem zsidó hallgatói báli mulatságot rendeznek aszongya.

A Zikentán urék ujságjából pediglén — amilyiket Egyenlőségnek hinak s méges azt írja, hogy az ők fajtájik különbözik a többitől — epeg a minapába olrasám, hogy hát a zsidók nem idegenek, hanem izmaelita magyarok, aszongya. Hát hallgassák meg istálom én olyanformálag ókumulálom ennek a dolognak a perspektíváját, hogy ha ezután es ijen kacafántos változatosággal eszközlődik a faji körülményeknek a tényálladéka, akkor a jövődöbeli báli cédolára tán még ugy üttetik reja magikat ezek a mozikás fogadó legények*, hogy hát a Szegedi F. J. zsidó egyetem hallgatói nagy báli mulatságot rendeznek, amijikre a tisztelt címet és bécsés családját ezennel meghíjják.

Ugy kénék, hogy akkor a hivatlanok es képviselve legyenek a bálon . . .

* Székelyországban a báirendezőket titulálják ihyeténképpen.

Avárosi gőzfürdő gyógyfürdő osztálya teljesen felszereltetett és megnyilt. Hideg gyógy, félfürdők, szénsavas, villamos, sziksós stb. gyógyfürdők; villamos és kézi gyögmasszás, pakolás, hőlégszekrény, stb. férfiak részére reggel fél 7-től délután 1-ig, nők részére reggel fél 7-től délután 1-ig, nők részére délután 2—7-ig állandóan üzembn. Az orvosi rendelést dr. Szabó József egy. magántaná, az egyetemi ideggyógyászati klinika vezetője látja el, aki rendeléseket magánbetegek részére is délután 3-tól fél 5 óráig tart, a fürdő orvosi rendelőjében.

Farsang Babylonban.

Fojtó csendü, vagy vásári lármás vidéki városokban s álmodtató tanyaházakban szerte hányan álmodják, vágyják a mesevárost: Budapestet! Futni az ezerszáju pletyka, a nyomasztó nyugalom elől, menekülni a csillogó patinájú Budapest—Babylonba színház és zene és új táncok elébe hányan akarnak! És hányan takarják a tanulás, látás fátyol leplébe, feltörő vágyuk az élni, élvezni akarás után! Egy csonka ország minden részéből vonja magához az élvezetek, a pénz hetyke lovagjait, lányait, csodáratárgult szemü, talán ártatlan lelki gyermekeit büvös, delejes erővel Babylon. És jönnek friss erővel erősíteni a bomlott várost. Jönnek farsangi vidám kedvvel, szemükben az Élet tüzevel. Jönnek nagy akarással, szenvedéllyel, hangzatos szavakkal, gondolatokkal. Jönnek örülni — talán munkába is jönnek — jönnek a Jövő elébe. Felszivja valamennyit mind, mind a város. Ha ugy tetszik a szeszélyes, babyloni isteneknek — élvezeteknek, pénznek — feledtetik sokakkal az álmos szemü multat. Feledtetik s ma még hamis csillogásuk kápráztatja tágult pupillájukat. Ma még kevesen látják a rózsaszínü ködök mögött a Jövő rettenetét. Hogy majd egyre többen fognak bolyongani szívükig érő nagy keserüséggel, csalódással, növekvő fájásokkal Babylonban. Egyre többen, lélekben fáradtan, megkopttan. Mint váratlan, idegbetépő sikoly, mint a zuhanás végtelen ürben, vergődő, nyugtalan álmaikban ugy fekszi majd meg üzetett Életüket a város s szívükben egyre szintelenebbre halkulnak a tegnapi kacagások.

Halkan szítálva vonja patyolat fehérbe fekete Babylont a hó, puhára ágyazva csörgő, farsangi szárok előtt az utat. Babylon mulat. Új vágyak vivnak új tusákat. Új bachanáliáknak jött el órája. Tetőpontján áll a farsang s a pénzért törtető vad nappali Élet után ugy várják kigyuladni az esti tüzeket színházban, báli termekben, az agyban, a vérben, hogy jöjjön a mámor . . . Ugy várják . . . Mintha külvárosi örömtanyák söpredéke, olcsó utcalányok serege irányítaná az izlést, divatot ma Babylonban. Mintha a legalantasabb szenvedély lett volna urrá örületükben: *shymmit* lejtene, *jazz band* zenére ölelkeznek s századszor tapsolják színre a *Fi-Fit*, *Zazát* és a többit. Ugy látják, hogy a társadalom egyik osztályához se tartozó csöcselék rablott el mindent, ami érték. Hogy magához méltó istent imád: a pénzt. Hogy az Élet göröngyös utját pénzzel egyengetve könnyen elért mindent. Most még, ma még az anyagi fölény adta hatalom magaslatairól irányítja az Életet kloakákából magával hozott izlése szerint. Hangos az Élet Babylonban. Hangos és derüs. Nappal és éjjel. Szürke háztömbök csak ugy ontják a nőket, Kevesebb a férfi. Vagy talán kevésbbé feltünőek? Százezres szörmék alól ki-ki vilan a puderes láb, a mell, a nyak és keskeny női bokák fölött pókhálószerü harisnyatakarta arany abroncsot is látni néha . . . Tarka az utca Babylonban. Széles szívárványszínü szalagba folynak — homályos szemek előtt — a kirakatok perverz tónusu szinei, körülölelve az utca hömpölygő sokaságát. Pár nyultarcu, kopottas emberárnyék is ödög a sokaságban, majd tovatünik szük utcasorok sikátorán. Kicsodák voltak? Senki se kérdi.

Nehéz lélegzetü a nappal, alig-alig várják érkezni az estet. Alig, alig várják. A kéjt, a mámort. Hogy buja, érzékingerlő egybepárált illatoktól körül lengve vonagló testtel siessenek a szép Jövő, az élvezetek elébe, sikamlós utjain a pénznek. A halkszavu, finom tónusu multból, tegnapi tisztaságból, az egyedül

szeuiség, az „En“, a megtévesztett „En“ örületei felé . . .

A farsang tetőpontján állt Babylonban. És fojtó csendű, vagy vásári lármás vidéki városokban, álmot füstölgő tanyaházakban szerte hányan élnek, akiknek álma, vágya bár egyetlen egy babyloni farsang . . ., akiknek a tiszta tavaszsejtető levegő már megfekszi a mellét . . . Akiknek görcsös ujjaival nem markolt még szívébe a rontás, azok is . . . azok is vágyják . . . S egy csonka ország minden részéből vonja magához az élvezeteket, a pénz hetyke lovagjait, lányait, csodáratágult szemű, talán ártatlan lelkű gyermekeit büvös, delejes erővel Babylon. Hogy romlott vérkeringésébe felszívja mindmegannyit, szembe kagcája a megcsufolt magyar Jövőt.

Szöke Sándor.

Főiskolai rovat.

Rovatvezető: **Dr. Szandiner Pál**, egyet. tanár.

Salvete flores iuvenum.

Ez a rovat, különösen is nektek és rólatok fog szólni, hazánk reménysége, hazánk jövődjé: magyar egyetemi és főiskolai hallgatók!

Nektek fog szólni, nektek óhajt igaz megértésben hasznos irányítással szolgálmi, kikre nemcsak a magatok szerencsésének és boldogulásának előmozdítása, hanem alapos készütséggel és tisztult erkölcsökkel, áldozatos munkássággal és kitartó kötelességteljesítéssel egy egész nemzet megalázott hírnevének, megtépett nagyságának s megrablott jólétének visszavívása vár, a nemzeté, melynek fiai vagytok s mely embertelen és jogtalan bilincseibe szinte egyetlen komoly reményeként a szép, jó és igaz iránt még fogékony lelketekre, ez ősök dicsőségén s keresztény és magyar erényein még buzdulni tudó szívetekre és akaratokokra épít.

Rólatok fog beszélni e rovat, kikről ma sohasem hangsúlyozható eléggé, hogy a jelen súlyos viszonyok közepette minden testi és lelki készségtek mellett is csak tökéletlen fél-munkát végezhettek, ha nemes törekvéseitek anvagi feltételeiről még lemondások árán is kellőleg nem gondoskodnak azok, kiknek raitatok segíthetni megadatott.

Ha szebb és jobb magyar jövőnek elsősorban Ti vagytok a zálogai, ha testi és szellemi felkészültségtek és megingathatlan erkölcsseitek és erényeitek azok az alapok, melyeken a romokba dőlt haza régi dicsőségéhez és nagyságához méltóan újraépülhet, — meg kell tudnia mindenkinek, hogy ma nincsenek körvveitek, melyekből tanulhatnátok, nincs meleg otthonotok, hova komoly szellemi munkátokra visszavonulhatnátok, mellyel fáradt erőiteket felfrissíthetnétek s nincs kielégítő ruházatotok, mely a változékony időjárással szemben elégséges védelmet nyújthatna. Meg kell ezt tudnia és meg kell értetek mozdulnia mindenkinek, ki magyar és segítőkés, amint meg kell tudnotok nektek is, hogy kik voltak és lesznek azok, kik szükségleteiteket megismerve s jövő nagy hívatástokat méltányolva, az ember- és hazaszeretet jegyében megosztották és megosztják veletek, a jövődjével azt, mit nekik a múlt vagy jelen a szükségesesen felül megadott s miből ők a jövődjébe ugyis csak a felelősséget viendik magukkal.

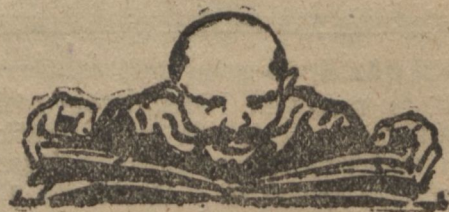
Salvete ergo flores iuvenum! Fogadjátok beköszöntésünket azzal az őszinte bizalommal, mellyel hozzátok fordulunk, fogadjátok lelketekbe megszívleő szeretettel a jó tanácsokat, melyeket a magyar és keresztény ideálokért élő lelkek, hasznos élettapasztataik tárából e rovatban számotokra igaz szeretettel időnként közreadnak s véssétek hálás emlékezetekbe s buzdulástokul is azokat, kikről e rovat, mint a magyar főiskolai ifjuság jötevőiről, az újból dicső és nagy Magyarország örökérdemű megalapozóiról, megemlékezni fog.

Felülfizetések nyugtázása.

A „Szeptember“ január hó 14-iki estélyéről alább következő szíves felülfizetéseket ez uton nyugtázza hálás köszönettel az Elnökség.

Dr. Aigner Károly 1200, Back Bernát 1000, Gyuritz Sándorné 1000, Lábos Endre 1000, dr. Menyhárt Gáspár 1000, örgróf Pallavicini Alfonz 1000, dr. Pogány Béla 600, dr. Apáthy István 500, Bóra Árpádné 500, Borbély Józsefné 500, Dávid Sándor 500, Eszes Imréné 500, Janky Kocsárd 500, dr. Kószó István 500, Leincinger Gyula 500, Lichtenegger Gyula 500, Mátéffy László 500, Salgó Péter 500, Solymos Elemér 500, dr. Somogyi Szilveszter 500, dr. Szentpétery Zsigmond 500, Schermann Kálmán 500, Szent Bazil Rendi Zárdaönökség 500, Várhelyi József 500, Vass Jenő 500, dr. Vidakovits Kamill 500, dr. Szalay József 500, N. N. 450, N. N. 450, dr. Veszprény Dezső 440, dr. Csengeri János 400, Pinta István 400, dr. Szandtner Pál 400, dr. Davida Leó 300, dr. Davida Jenő 300, dr. Demeter György 300, dr. Riegler Gusztáv 300, dr. Hamassievitz Oszkár 300, dr. Issekutz Béla 300, dr. Imre József 300, dr. Jancsó Miklós 300, dr. Fossutány Ignáé 300, dr. Kolozsváry Bálint 300, dr. Lóte József 300, dr. Lippay György 300, Lippay Imre 300, dr. Reinbold Béla 300, dr. Szeles József 300, dr. Veres Elemér 300, Cserrei Sándor 240, dr. Ács Sándor 200, dr. Ditrói Gábor 200, Danner Jánosné 200, Fari István 200, Gárgyán Imre 200, dr. Hirsch 200, özv. Jakab Sándorné 200, Máthé és Peták 200, Tóth Józsefné 200, Ottovay Károly 200, Koós Elemér 140, dr. Hainiss Elemér 100, dr. Lakó Dezső 100, dr. Lukács Adolf 100, dr. Riesz Frigyes 100, Péchy Erzsébet 100, dr. Tóth Imre 100, dr. Boros Albert 80, Ganie Arnold 60, Cziegler Arnold 50, Hallamasek Rezső 50, Lendvay Sándor 50, Veisz Tivadar 50, Major N. 42, Borbás Antalné 40, dr. Agodán Pál 40, dr. Vinezy Károly 40, Pucsi István 20, Römer N. 20, Pataky N. 10, Somogyi Miklós 10 koronát.

MIT OLVAS?

Olvassom éppen, hogy sokkal jobban járok, ha egész évre megrendelem az

UJ ÉLETET,

mintha példányonként vásárolok.

A vonat.

(Novella.)

Hárman játszottak a nagy fővényes udvaron, három pöttöm legényke. Kettő a földön tilt s tágra nyílt, lelkes szemekkel figyelt. A harmadik, a gazdag háziur fia büszkén huzta fel a rugót s az új játék, a vonat, a valódi vonat, amelyik igazi sinen jár, elindult körbe-körbe.

A más kettő, ki a hátsó lakásban lakik, ragyogó arccal ujjongott:

— Jé! Vonat . . . —

— Látod-e, hogy fordul? —

— Sipol is! —

A háziur fia szótlanul, büszkén mosolygott.

— Pityuka! — hallatszott egyszer csak a nevelőnő hangja a verandáról. — Pityuka! jöjjön fel már, esteledik.

Pityuka összeszedte a vonatot, belerakta egy idomtalan, nagy skatulába s beindult a házba. A két fiu némán, szomorúan nézett a skatula után.

— Istenem! elmegy a vonat, — sóhajtott a kisebbik.

Nem volt kedvük játszani. Egy darabig még ödöngtek az udvaron, aztán bementek az alacsony tetős alsóházba. Az anyjuk, ledolgozott, ványadt, korán vénült fiatal asszony már várta őket, most jött haza apus is a hivatalból.

A vacsora csendes volt. Az asszony az nap mo-sott, fáradt volt. A férfi hivatalos aktáira gondolt. A két gyerek hallgatott. A kisebbik el-elnézett az asztal fölött a levegőbe. A vonatra gondolt, a valódi vonatra, mi igazi sinen jár körbe-körbe.

Vacsora után lefektette őket az anyjuk. Korán kell reggel kelni, mert iskolába kell menni. Lajoska már első gimnazista, Péterke is már harmadik elemibe jár.

A kisebbik sokáig hánykolódott, nem jött a szemre álom. A sötétben is tisztán látta a vonatot, ott futott a fővényen körbe-körbe. Mikor elnyomta a terhes álom, akkor is a kis vonattal vengődött. Neki is volt vonata. Épp olyan, mint Pityukának. A mozdonyának hat kereke van s szén is van, igazi szén, a szemes kocsiban. Utána van a postakocsi, azután a személyvagonok, paklikocsi is van és a mozdony úgy repül vele, mint az álom . . . mint az igazi álom.

Mert elrepült az álom is.

Reggel Péterkét felöltöztette az anyja. Adott neki egy nagy karéj vajás kenyeret s a homlokára egy csókot s a kis legényke sietős, tipegő léptekkel elindult az iskola felé.

A tanító ur akármit mondhatott, Péterke nem látott, nem hallott semmit. Robogó, hosszú vonatokat rajzolt az irkájába. A kéményből bodros, fekete füst omlott elő. Füstje is van a vonatnak, igazi füstje. Hisz miért ne füstölne, mikor sinen megy és robog, mint az álom? Már alig várta a délutánt, mikor Pityuka ismét lehozza a vonatot s mikor imét játszhat vele. De Pityuka nem jött ki játszani. Reggel köhécselt s az orvos lefektette. Péterkének délután nem lehetett szavát venni. Csak este dörzsölködött az édes anyjához. Megcsókolta az anyját, megsimogatta a kezét, aztán melegen, kérőn a szemébe nézett:

— Anyús, vegyél nekem is vonatot!

Az anya szomorúan nézett rá. Mit meg nem lenne ezért az ő kettő fiáért, de ha nincs mód, ha nem lehet. Megsimogatta Péterkét:

— Veszek, ha majd jó leszel, — mondotta neki . . .

Péterke azóta nem tudott hova lenni. Mindig az édes anyja keze alatt volt, söprögetett, segített, jó akart lenni. Éjjente mindig a kis vonattal álmodott. Nagyon-nagyon messze ment, de jött — jött, mindig robogott feléje.

Teltek, multak a hetek, de Péterke csak nem kapta meg a vonatot. Már egész elkeseredett. Sohasem fog ő vonatot kapni, pedig . . . de . . . és eszébe villant valami.

Nem, így sohasem fog vonatot kapni, de ha beteg lesz . . . hisz bizonyosan akkor jó ő, ha beteg, mert akkor mindent kap, amit akar. Beteg lesz. Beteg lesz . . . és addig beszélt el ezt magának, addig gondolt rá, míg egy szép őszi reggel nem tudott felkelni az ágyból. Igazán beteg lett.

Láza volt s gyenge, fejletlen testecskéjét át-átborzongta a hideg. Mindene fájt, de ő nem törődött vele, mert ő most vonatot fog kapni, vonatot kell kapnia.

A láz pedig kinozta, marta. Sötét volt körülötte minden és csendes, csak messze-messze hallatszott valami susogó-bugó, kattogó zakatolás s két vörös szem világítva imbolygott valahol messze, nagyon messze. De egyszerre csak irányt vett a két szem s feléje indult. Egyre közelebb, egyre közelebb. Az ég feketéjére torzonborz szikrák ömlöttek s a halk dübörgést erős zaj váltotta fel.

— Jé! a vonat . . . —

A két világító szem, két hatalmas lámpa lett. Az ugráló-röpködő szikrák az ég feketéjében elveszve, bodrosodó füstből szállottak szanaszét, mit nyihogvar remegve okádott a túlfűtött mozdony kéménye.

— Jön a vonat! — sikított fel Péterke — a vonat . . . —

A láz kinozta, görcs fogta el a testét, vonaglott.

Priüskölt a vonat. A két hatalmas lámpa erős fényvel világította be a pályát. A két összefutó acél-rud feléje tartott. A vonat jön . . . már itt van . . . alig pár lépés . . . Jézus . . .

— Legázol! —

De a vonat megállt és Péterke felült rá. Ő vezette a vonatot, ő, hisz az övé.

Agyon fáradva, tikkadtan ébredt fel. Az orvos lemondott róla. Az anya sirt. Már hónap vége volt, nincs semmi pénz a háznál, pedig ő okvetlen vesz vonatot a fiának. Ha már meghal, haljon meg boldogan. De nem volt elég pénz a háznál . . .

Péterke pedig várta a vonatot nap-nap után. Tudta, hogy most már csak fog kapni.

Az ősz hideg volt. Egy este sirva jött be az anya a konyhából. Péterke odahívta Lajost.

— Mondd Lajoska! Miért sir a Mama? —

— Fázik, nincs kendője, rongyos a régi. —

— Miért nem vesz ujat? —

— Nem tud, nincs rá pénz. Kell a pénz másra. —

— Mire? —

— Vonatot akar venni neked s arra sok pénz kell . . . —

Péterke nem kérdezett többet semmit. Valami összehuzta a kicsiny szívét. Valami úgy nyomta a mellét. A mama sir, mert fázik. A mamának nincs pénze, hogy vegyen magának kendőt. Olyan rettenetes volt mindez.

A vonat pedig nyihogva, sustorogva, reszketve robogott közben. A vonat . . . és nincs pénze az anyának, hogy kendőt vegyen magának és fázik a konyhában, a piacon. Brrr . . . pedig de rossz fázni. Egyszer ő is nagyon megfázott, köhögött és fájt a melle.

Töprengett magában. Harcolt, küzdött. A gyer-

mekálmok birkóztak az étellel. Rettenetes harc ez, itt szokott a boldogság meghalni.

Esteledett.

— Anyuska! — hívta Péterke — Anyuska! —

— Mi az fiacskám? . . . — Feléje hajolt az anya, ajkja szederjés volt a hidegtől.

— Anyus, add ide a malacot.

Az anya nem tudta, mit akar a fia. Elment s levette a szekrény tetejéről a malacot. Nehány garas zörgött benne.

Péterke rázta, rázogatta a malacot . . . lassan egyenkint kihulltak a pénzek. Volt ugy hatvanöt fillér. Mind-mind ragyogó, új, aranyos fillérek. Vendég bácsiktól kapta Péterke.

Az anya ült és nézte szomorúan a fiát. Péterke átölelte az anyja nyakát. Kis markába szoritotta a sok fillént s beletette az anyja kezébe. Kérdően tekintett rá szegény asszony. Péterke a fülebe sugta:

— Anyus. Vegyél rajta nagykendőt magadnak.

Asztalos Miklós.

A LÁMPÁK.

A szemeim két bánat-lámpa,
Mik bélángolnak a világba.

Oh! be rosszul lék elbocsátva,
Beh rossz lámpát adott nekem,
Ki ott a levés kapujában,
Mikor a jövőt kibocsájtja,
Átadta lámpám, a szemem!

De már ez így van. Nincs mit tenni,
Örömlámpáért visszamenni
A vén kapushoz nem lehet . . .

S mert két szemem két bánatlámpa
Szomorún nézek a világba.

ASZTALOS MIKLÓS.

Olvassa az UJ ÉLETET.

Terjessze barátai és ismerősei körében. Aki az UJ ÉLET-re előfizet, vagy előfizetéseket gyűjt, adósságát törleszti **Trianonért.**

Hirdessen az UJ ÉLETBEN.

Legelőnyösebb hirdetési árak,
biztos siker!

Hirdetési árak: Egész oldal 1500 kor., féloldal 750 kor., egytized hasáb 75 kor., ennek fele 38 korona. Tiznél többszöri leadásra: 20% engedmény. Szövegközött kétszeresek az árak. Szalaghirdetés 150 korona. Kommunikék sora 20 korona.

A magyar ifjuság szózata a nemzetgyűléshez.

— Az Uj Élet budapesti tudósítójától. —

A magyar főiskolai ifjuság a nemzetgyűlés kapuzárása előtt most tartotta diáknagygyűlését a budapesti Gólyavárban, amely már sok nagyjelentőségű elhatározásnak és kezdeményezésnek volt színhelye. A nagygyűlés befejezése volt a múlt hónapban lezajlott diák konferenciának, melyen az egész magyar főiskolai diákság 16,000 tagot számláló 46 egyesületének képviselői hoztak nagyfontosságú gazdasági, kulturális és diákszociális határozatokat. E határozatokról történt beszámolás a Gólyavárban a fővárosi diákság plénuma előtt. Súlyos jelentőséget azonban elsősorban az adott a nagygyűlésnek, hogy innen hangozott el a szervezett, forradalmakban megpróbált, háboruviselt, józan magyar ifjuság intő komoly szózata a nemzetgyűléshez, amelynek munkaképtelensége, féketvesztett párttorzsalkodásai folyton növekvő elkeseredéssel töltötték el a minden napi polikitatól távolálló, csupán a keresztény és nemzeti elvek nemzetpolitikáját valló józan magyar főiskolások tömegeit. A memorandum, — melyet a diákság kiválasztott vezetői Csanády György szövegezésében terjesztettek a nagygyűlés elé, — a jövő Magyarországot imponáló erejű, pártatlan hangú, intő, számonkérő szózatát foglalja magában az egész nemzetgyűléshez, s súlyt és erőt a komorlendületű szövegnek az egész szervezett magyar ifjuság egységes akarata ad.

A nagygyűlésen, melyet dr. Zakariás Árpád, a diákkütyök régi harcosa vezetett, Vér Tibor, a Műegyetemi Segítőegyesület elnöke fejtette ki a Magyar Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Országos Szövetségének gazdag diákszociális programját. Hangoztatta diákinternátusok felállításának szükségességét, sürgette a régen tervezett Lágymányosi diákkert és diákotthon fölépítését, diákműhelyek és üzemek megteremtését, ahol a diákság részben maga volna képes előteremteni a megélhetéséhez szükséges anyagi föltételeket, — diákszociális centrum föllállítását, egyetemi professzorokból s az ifjuság delegátusaiból összeállítva, mely központilag intézné a segélyezések, kedvezmények ügyeit. Számos égetően szükséges reform előterjesztése után nyomatékosan követelte a numerus ciusus pontosabb ellenőrzését is. Ezt a törvényt az ifjuság kényszerítette ki, vállalta érte a felelősséget — de meg is kívánja a szigorú végrehajtását.

Mikecz Ödön dr. határozati javaslatában a főiskolát végzett 22—24 éves állampolgárok számára kérte az aktív választójog kiterjesztését, mert a választói jogosultság főkritériuma nem lehet más, mint a műveltség.

Csanády György, az ifjuság ünnepezt szónoka a nemzetgyűléshez intézendő memorandumot terjesztette elő, melynek szükségességét költői lendületű hatalmas beszédben okolta meg. Rámutatott a magyar ifjuság néma elkeseredésére, amelyet benne a nemzetgyűlés tehetetlen, féktelen viszálykodásai keltenek. A magyar ifjuságot nem lehet félrevezetni jel-szavakkal, megvádolni éretlenséggel, a jövő Magyarországot erős hordozója a mai generáció: amely a világháboruban küzdött, végigszenvedte a megszállások, a kommün minden nyomorát, s nem fogja tűrni, hogy elrabolják a magyar históriába s a magyar jövőbe vetett hitét.

A memorandum hatalmas szavakkal hív tetemre az elmúlt, ígéretekben fogant, nagy lendülettel kezdett két esztendő tehetetlenségéért. Komoly és monumen-

tális megnyilatkozása a magyar ifjuságnak, amely bár nem akar kilépni a politika porondjára, a torzsalakodásokban elveszni készülő nemzetpolitikai értékekért fölemeli intő szózatát.

A memorandumot szerdán adta át a főiskolai ifjuság küldöttsége dr. Mikecz Ödön és Csanády György, Szelhe elnöke vezetésével a nemzetgyűlés elnökségének.

A nemzetgyűlés azóta széjjeloszlott. De a memorandum mementóként kell, hogy éljen a választásra készülő honatyák emlékezetében. Az ifjuság fölemelte erős szavát a pártviszálykodás csataterévé sülyesztett nemzetgyűlési „munka” ellen a munkáért és az egyetértésért, az eljövendő, tisztultabb szempontok vezette nemzetgyűlésért. „És átkozott legyen, aki meg nem érti”.

Felírás.

Az oláh diákok összetörték Kolozsvárott az „Ellenzék” nyomdáját. Törték, romboltak, sőt máglyán égették meg a magyar szavak esöndes betűezreit.

Törték, romboltak, égették... mint ahogy mi is láttuk akkor őszirózsa virágzáskor, mikor kitört a „szabadság”. A magyarság halála sokszor volt már ilyen rombolásos, máglyás szabadságünnepp.

Az oláh diákok törték, égették és a „Cluji” rendőrség elkésett a rendesinálással.

A lupa pedig, a nemes nőtény farkas, mely büszke „Romana” jelzőjét „valachiára” változtatta, jámborul szoptatta csecsemőit Mátyás szobra alatt.

Itt már nem kell elkeseredni s nem is lehet.

A székely szokta mondani: „Üss hát, ösém, ide, ha mersz! De ne tudjam visszaütni”.

Csak aztán ne tudjuk visszaütni...

* * *

Siberke ő. Nemrégén jött ki a kereskedelmi iskolából (tátikája pedig valamikor Galiciából) s most bankfiu.

Délelőtt mellékesen a bankban amerikázik, délután záróráig a kávéházban ül és sibol.

Az apja még Silbertstein volt, ő már magyar, Sib-hegyi Urnak szólíttatja magát a pincérrel.

A magatartása hanyag és szerfelett szerény. Nem költekezik, az öltözeke a gallértól gamásliig tökéletes. Shimmyt táncol és eszik. Jól tud keresztül nézni s diszkret modorral, nyugodtan mondja:

„Tizenháromnyolecért adom”.

És a magyar atyafi, akinek Subaticán meghalt az édesanyja, letargikusan fizeti ki reneteg, görnyedő munka, alázatért kapott előlegét. Kell az utra és a temetésre...

Temetésre...

i. a.

Rovatvezető: * * *

Az ország romokban hevert és a romokból kellett felépíteni Csonkamagyarországot, hogy a nemzeti érzésében egységes és gazdaságilag erős Csonkamagyarország, mint a folyót a tenger, magához vonja az ezer éves Nagymagyarországot.

Jött egy férfi, Magyarország Kormányzója, nagybányai Horthy Miklós Ur Öfömléltósága egy gondolattal, egy eszmével: a romokban is sértetlenül maradt oszlopokra kell támaszkodni.

E gondolat testet öltött a Vitézi Rend eszméjében. — Hősök, kik végigküzdöttek a világháborút, sokat szenvedve, de soha nem csüggedve, magyarok, nyílt, becsületes, őszinte férfiak, kik a forradalmak alatt se lettek hűtlenek hazájukhoz, vitézekké avatva alkotják a Vitézi Rendet. Azonban a nemzetmentő munkához nem elég a hazafias lelkesedés és erőtől duzzadó munkakedv, hanem oly vagyoni függetlenség és szabadság is kívánatos, hogy a létfentartás munkasorvasztó küzdelmei ne béklyózzák a hőst költelmei teljesítésében.

Igy érlelődött meg az eszme: Vitézi telkeket adni a hősöknek és hazánk hű fiainak, szerbe az országban, hogy a környék népe e vitézektől tudja meg, hogy Magyarország sohasem feledkezik meg hű fiairól, hogy e vitézektől merítsen buzdító kitartást a jövőre. — Ez a feladat az államon kívül azon társadalmi osztály tagjaira is hárul, mely osztály földbirtokokkal rendelkezvén, önzetlen adományával hozzájárulhat a Vitézi Rend hatalmassá tételéhez.

Megindult a regeneráció munkája! Feltűnnek már széles e hazában az új rend pillérei, az ifjú vitézek, kik az ősoktól nyert szent hagyományokból erőt nyerve és a világháború küzdelmeiben megacélosodva, lerakják azokat az alapköveket, melyeken az új, hatalmas és boldog Magyarország épül majd fel. — Adja Isten, hogy úgy legyen!

Földbirtokosok kedvezménye. Az 1920. évi XXXVI. t.-c. 36. §-a módot nyújt arra, hogy a megváltást szenvedő földbirtokosok a tíz éven belül földbirtokpolitikai célokra átengedett területek számításba vételét kérhessék. Miután pedig a 60.000/1921. F. M. számú rendelet 187. §-a értelmében *földbirtokpolitikai cél a vitézi telek adományozása is*, a vitézi telkeket felajánló birtokosok joggal hivatkozhatnak ez idézett §-okra s az Orsz. Földbirtokrendező Bizottság az adott esetekben kellő mérlegelés tárgyává teszi.

Felavatott vitézek. Csongrádmegyében: vitéz Irányi László, vitéz Csukonyi Ferenc főhadnagyok, vitéz Máthé Gyula, vitéz Kókay László, vitéz Kemény Simon tart. hadnagyok, vitéz Hefly Frigyes, vitéz Fekete Imre, vitéz Sebestyén Fábrián, vitéz Csicsay János, vitéz Lajos István, vitéz Mezei Ferenc, vitéz Nemes Gyula tiszthelyettesek, vitéz Kérges Pál törzsőrmester, vitéz Rácz István őrmester és vitéz Szentesi Mihály szakaszvezető.

Köngvszenzáció. Husvétra jelenik meg dr. Rigler Gusztáv egyetemi ny. r. tanár *Közegészségtana* a Szegedi Városi Nyomda kiadásában. Az orvosi szakirodalomban esemény számba menő kötetet úgy a nagyközönség, mint orvostan- és gyógyszerészhallgatók, a tisztiorvosi és balneológiai tanfolyam hallgatói, valamint körorvosok figyelmébe ajánljuk.

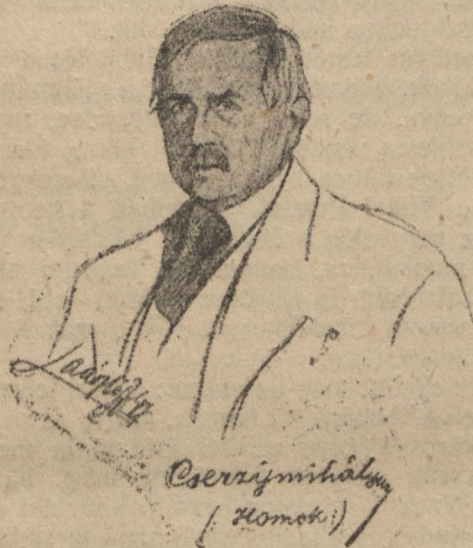
Az öreg Szeged.

Mulatóhelyek és egyebek.

Irtá: Cserzy Mihály.

(Folytatás.)

(5) Az említett két híres és forgalmas kávéházat megelőzte időben még két más bevárosi kávéház. Az egyik a mostani Klauzál-téren volt, ott, ahol a Kelemen-utca van manapság. A Kelemen-utcát a „királyi-biztosság“ nyitotta ki, hogy a Zrinyi-utcának egyenes folytatása legyen a nagy piactérre, a mai Széchenyi-térre, mely a Zsótér- (mostani Wagner) ház és a Kiss Dávid-féle palota által határolt épülettömbbei az 1870-es évek első esztendőiben törént építkezés következtében rövidült meg. Az előtt kiterjedt egész a

Kárász-házig, melynek történelmi nevezetességi értékén nem egyszer hangzottak el erős politikai beszédek. A Kiss Dávid-ház helyén állt a régi Szentháromság-szobor, ami a hatóság jóvoltából a város istállójába került „tyukülönnek“. A Kelemen-utca kikinyitásával (Az utcát Kelemen Mór igazságügyminiszeri osztálytanácsosról nevezte el a király-biztosság, aki Szeged újjáépítésének hatalmas munkájában jelentékenyen részt vett a város rendezésével és szabályozásával járó kisajátítási műveletek vezetése körül. Ő volt a szegedi várnak 1879-től a lebontás napjáig utolsó polgári parancsnoka) könnyen meg lehetett közelíteni a régi színházat, melyet 1856-ban Hoffer Károly és Heszler (Heszlényi) József építészvállalkozók építettek föl a belvárosi kisdudóv-intézetnek két utcára szolgáló nagy telken, ott, ahol jelenleg a Haggenmacher-nagyvendéglő van.

A színház fedett színpadból és fedetlen nézőtérből állt, oldalt emeletes páholyokkal, hátul mély karzattal, a földszinten pedig zártszékek padsoraival. Az egész alkotmány fából volt és 30 esztendeig szolgált a magyar Múza otthonául. És mintha csak a Gondviselés ölelte volna szárnyai alá, dacára a kezdetleges világítási és egyéb gondatlansági állapotoknak, továbbá, hogy a színpadon és mögötte borzalmas tűzfészek volt, mert ott halmozták föl az összes diszleteket és szerelvényeket, soha semmiféle katasztrófa nem fenyegette. Az öreg „Színház Miska“ bácsi volt az épület és az összes rekvizitumok gondozója, aki nagy borkedvelő és elég goromba ember volt és gyakran verte a mellét, hogy „amíg ő áll a színház élén, addig nem kell semmitől sem félni“ . . . Egyszer mégis az

Isten keze őrizte meg a teljes elhamvadástól. Mükedvelők játszottak benne, a Viola került színre s hogy megadásra kényszerítsék az „Alföld haramiáját“, a szalma-kunyhót, ahol a betyár rejtőzködött, petróleummal alaposan leöntötték és fölgyújtották. Viola ugyan nem ugrott ki a kunyhóból, ellenben olyan fiút tódult ki belőle, hogy a nézők fuldokolva kapkodtak levegő után. Jellemző, hogy azért senki sem vesztette el a fejét, maradt ki-ki a helyén s onnan kiáltoztak a színpad felé:

— Micsoda izléstelenség ez! . . . No ez mégis csak disznóság!

Ebben a színházban került színre *Palótás* Faustinnak, az országos nevű kiváló írónak (aki ma nemes hazafias missziót teljesít, mert mint a magyar nemzeti hadseregnek vitéz ezredes-katonája országos körútjában lelkesítő szónoklatokat tart immár hónapok óta a hazaszeretet szent érzésének a szivekbe való plántálása és a zsoldos-hadsereg szervezése érdekében) több jeles népszínműve került színre szép sikerrel. Így a *Táltos*, mely a kolozsvári nemzeti színház pályázatán dicséretet nyert. A *falu legszebb legénye*, mely *Nikó* Linának, a Vig-színház művésznőjének jutalomjátékára került színre. A *csősz unokája*, a *Margit menyem*, melynek zenéjét *Tisza* Aladár, a híres zeneszerző, zeneiskolai igazgató szerzette. A mükedvelők lelkes tábora, köztük *Terestyéni* Gyula író (akinek néhány népszínművét szintén játszották az öreg színházban), *Szekula* Antal, volt telekkönyvi vezető, *Szekula* József rendőrbiztos, *Kempelen* Győző szerkesztő, *Keményi* Nándor városi tisztviselő, *Nagy* Sándor író, *Szakáll* József iparos, kitűnő tenorista stb. érthető lelkesedéssel játszották az akkori idők hatása miatt írt nemzeti irányú színműveket.

(Folytatjuk.)

HETI RIGMUS.

Új Életre virrad
Az „Új Élet“ mára
Indulván a magyar szellem
Új honfoglalásra.

Heti lantocskámnak
Pengetése képpen
Kívánok az Olvasóhoz
Szólani eképpen:

„Fizessen elő, mert
Az Új Élet máma
Legmagyarabb hetilap ám
S legolcsóbb az ára.“

Historicus.

Idegen Pénznemek vétele és eladása!

Károlyi-utcai Bank- és Pénzváltó Üzlet

Pekeltes-utca 8. és Károlyi-u. sarkán (Bejelentés hivatalánál) • Telefon 978.

Szörme munkákat

a legújabb párisi divat sze-őzv. Janosik Janosné rint jutányos áron készít szörme nagyraktára, Kigyó-u. 2., EMKE kávéház mellett.

Rovatvezető: **Dr. Zakariás János**, v. ország. képviselő.

Magyar ipart és kereskedelmet!

Csaknem két évtizeddel ezelőtt, 1905-ben a hazai ipar védelme érdekében, az önálló vámterület megszerzéséért folyt a küzdelem. Sajnos, efemer életű volt, magyar szalmaláng.

Most birtokában vagyunk annak, amiért akkor hiába küzdöttünk, az önálló vámterületnek, de alig látjuk gazdasági életünkben annak kihasználását. Kormány-titulumokra van szükség, hogy külföldi élvezeti és fényüzési cikkek behozatalával valutánk még rosszabbá ne legyen. Az ipari termelés sok előfeltétele hiányzik ugyan, de mi még a meglévőket sem használjuk ki eléggé. Akinek szabad tőkéje van, nem arra gondol, hogy magyar ipart teremtsen vele, hanem inkább külföldi valutát vásárol, mi által igen sokat ront pénzünk értékén s drágábbá teszi az életet, nehezebbé a megélhetést.

Magtermésünket, gyümölcsünket, zöldségünket még ma is nyers állapotba szállítjuk külföldre, a helyett, hogy feldolgoznánk idehaza és mint kekszet, kétszersültet, konzerveket, izeket stb.-t szállítanánk ki. Ugyanekkor a különböző zöldségkivonatokat, aszalt, szárított és cukrozott gyümölcsöket, főzelékeket stb.-t ma is külföldi piacokon vásároljuk. Termelőink és kereskedőink gondolják meg, vajjon magyar tehetségeknak és munkás kezeknek munkát és kenyert adva, nem tudnák-e mindezeket itthon előállítani? Magyar háziasszonyok minden szükségletük beszerzésénél gondoljanak elsősorban arra, vajjon nem mellőzhetik-e a külföldi árut, s még igényeik lefokozásával is a magyar föld termékével, magyar kezek munkájának gyümölcsével érik be. Magyar férfiak pedig a külföldi dohány, külföldi likőrök, borok és pezsgők stb. helyett csak magyart fogyasszunk. Ruházati cikkeinkben is — hiszen ezen a téren legnagyobb a behozatal — kövessünk el mindent, hogy az elszakadt területeken levő textilgyáraink helyébe itt, Csonka-Magyarországon létesítsünk textilgyárat és követeljünk mindenütt e téren is magyar ipari termékeket. Lehet, hogy finomság, szín és csin tekintetében kezdetben talán le kell fokoznunk igényeinket, de nyugodjunk bele *Petőfi* Sándor szavaiba:

„*Függjön rajtad daróc bár s szembántó szinzavar,
Becsés midőn hazáért égő szívet takar.*”

A magyar ipar mellett a magyar kereskedelem is lépjen sorompóba.

A hivatalnoki és katonai pályáról leszoruló ifjaink lépjenek a kereskedői pályára. Tanulják meg keleti és déli szomszédaink nyelvét, utazzák be azok országát, keressék az üzleti összeköttetést és igyekezzenek saját mezőgazdasági és ipari termékeinket elhelyezni. Hozzanak be a nélkülözhetetlen szükségleti cikkek olcsóbbá tételére ott beszerezhető elégséges nyersterményt, amit itthon iparilag feldolgozzunk. Keressük a kapcsolatot az elszakított országrészekkel és az elszakító országok népével is.

Csonka-Magyarország népe szílik hazájának termékeiből szűkösön megélhet egy ideig, de ha ujjá akarjuk teremteni országunkat, nem szabad szílik határaink között eltespedniünk, élénk és erőteljes gazdasági liktetést kell közéletünkbe vinnünk. Csak így tölt-

hetjük be a magyar medence minden talpalattnyi földjét életképes új nemzedékekkel, mely majdan diadalmas munkásrajokat bocsáthat ki magából. *Egészséges, munkás és erős gazdasági irányzat ma a legjobb, legcélravezetőbb nemzeti politika.*

Szerkesztői üzenetek.

Minden küldemény a szerkesztőségbe, Vásárhelyi-sugárút 2. sz. alá küldendő. Kéziratokat nem küldünk vissza és érettség felelősséget nem vállalunk.

Színházbarát. Magunk sem értjük, hogy a színház miért nem szerepelteti gyakrabban a talán legértékesebb énekesnőjét, Turai Emmát. Reméljük, hogy a jövőben többször gyönyörködhetünk hangjában. **Ne busulj lea,** A hölgy, aki előfizetés gyűjtőket azzal fogad, hogy már „*éppen torkig*” van az újságokkal, bizonyára nem tudja, hogy mi fán terem az „*újság*”.

Főszerkesztő: KOLOZSVÁRY BORCSA MIHÁLY.

Felelős szerkesztő: FETTER GYULA.

Felelős kiadó: CSANÁDY GYÖRGY.

Színházi heli műsor.

Hétfő: *A kis grizett*, operett. Bérletszűnet.

Kedd: *A kis grizett*, operett. Bérletszűnet.

Szerda: Hajdu László szerződött tag felléptével *Bizánc*, színmű. A) bérlet 38.

Csütörtök: *Traviata*, opera. A) bérlet 42.

Péntek: *A doktor ur*, bohózat. B) bérlet.

Szombat: *Traviata*, opera. B) bérlet 12.

Vasárnap délután: *Orpheus a pokolban*, operett.

Vasárnap este: *A cigány*, népszínmű. Bérletszűnet.

KORZÓ-MOZI

Telefon: igazg. 455. pénztár 11-85.

Szombaton és vasárnap febr. 18 és 19-én

Rakosi Viktor Elnémult harangok

örökbecsű műve

Mozi szkecs 6 felvonásban

Fellépnek:

Pállag Erzsébet és Bihari Sándor

a Nemzeti Színház művésznője a Városi Színház művésze

Hétfőn és kedden nagy sláger műsor

A TIGRIS FOGAK

dráma 5 felv.

Szerdán és csütörtökön **Egy kalandor végzete**

dráma 5 felv.

Péntek, szombat, vasárnap

ATLANTIS I.

A filmgyártás legnagyobb szenzációja.

LEGJOBB

svájci órák, arany, ezüst és double ékszer, gramofon, hanglemez, öngyújtó, gyújtó, zseblámpa-elem a legolcsóbb árakban! Columbia, Favorita lemezek főraktára. Tört aranyat, stb. legmagasabb áron veszek.

Toth József műorás Szeged, Kölcsey-utca

Bezzegh István József

karmester, zeneszerző
akadémiára előkészítő
TANFOLYAMA.

Zongora, hegedű (összhangzattan) és ének korrepetíció.

Jelentkezés d. u. Korda-sor 24.

Brillians ékszerek,

arany s ezüst tárgyak a legmagasabb áron értékesíthetők Szegeden

Kún Jenő ékszerésznél

Széchenyi-tér 2. sz. — Telefon 331.

Hölgyeim! Addig ne vegyenek kalapot, amíg meg nem tekintik

Ligeti Olga és Tsa női kalap termé

Bástya-utca 2. Hajós cukrászda mellett.
Legdivatosabb kalapmodellek.
Nagy választék.

Első szegedi cipő-, csizma- és papucs- ipari szövetkezet

Római-körút 21. Telefon 255. sz.

Készít mérték szerint kitünő izléses cipőket, csizmákat. Ajánlja szép papucsgyártmányait nagy választékban.

Belvárosi üzlet: Szeged, Rudolf-tér 6.
Telefonszám 12-17.

Kész cipők, csizmák, papucsok legolcsóbb beszerzési forrása!

BELVÁROSI MOZI

Telefonszámok:

Igazgatóság 258
Pénztár 582

Szombaton, vasárnap

MOLNÁR FERENC
hires diákregénye:

A Pál-utcai fiúk.

5 felvonásban. Azonkívül:

A fejnélküli lovas.

Bravuros artista dráma 6 felv.

Főszereplő:

HARRY PIEG.

Előadások kezdete:

Hétköznap
fél 5, fél 7 és fél 9 órakor.

Vasár- és ünnepnap
fél 3, fél 5, 6 és fél 9
órákor.

A KANSZ

éttermének vezetésében BERNÁTH JÓZSEF társat vett maga mellé. Tekintettel arra, hogy a rövid idő alatt meglepően fellendült étterem nagy adminisztrációt igényel, a vezetése most így két részre oszlik: gazdasági és fizetési **A KANSZ**, ott étkező tisztviselők igényeit minden tekintetben kielégítse, nagy gazdasági udvart rendezett be, amelynek szakszerű vezetését BERNÁTH JÓZSEF látja el, akinek eddig is érdemei vannak az étterem nagyszerű fellendítésében.

MAGYAR-OLASZ BANK

szegedi
fiókjai:

Belváros: Vörösmarty-u. 5.
(Kaszinó-épület).
Alsóváros: Boldogasszony-sugarút 59. sz.

Győződjék meg

róla briliáns, arany s ezüstért; arany, ezüst pénzekért legtöbbet fizet Deutsch Imre Széchenyi-tér 9. Korzó-mozi ház.

„FUTURA“

KIRENDELTSÉGE

Szeged, Tisza Lajos-körút 43. Telefon 7-95. — Vesz mindenféle terményt, rozsot, búzát, gyapjút stb. Raktáron tartunk legolcsóbb napi árakon mindenféle mezőgazdasági gépet és eszközt.

Fischer Testvérek

ékszerészek, Szeged, Kárász-utca 10. sz.
Brillians, arany és ezüst ékszereket
veszünk és eladunk!

Villamos

Világítási anyagok!

Villamos szerelés. Motor-és dinamó tekercselés. Olajok, zsirok. □ Mindenemű műszaki anyagok, tömitések. Motorok, speciális gépek javítása, szerelése.

Szvaton és Kueses

Szeged, Tisza Lajos-körút, Püspök-tér.